Kristiansund kommune

DALE BARNEHAGE
ÅRSPLAN DEL 2
2026/27

FORORD

Årsplan er et arbeidsredskap for personalet samtidig som den beskriver og dokumenterer arbeidet vårt i hverdagen for foreldre, barnehagens eier og andre samarbeidspartnere. Årsplanen er godkjent av samarbeidsutvalget for barnehagen. «Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforsking. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.» Rammeplanen s.19.

Kom gjerne med reaksjoner, spørsmål, refleksjoner, tanker og ideer. Vi ønsker et godt og konstruktivt samarbeid med dere. Vi samarbeider tross alt om det viktigste av alt – deres barn – vår fremtid!

Vi kan ikke love at alle alltid sover så mye som de skal, at ingen får skrubbsår, at alle er venner med alle til enhver tid – for sånn er ikke livet! Men vi kan love at vi vil bruke all vår kompetanse, erfaring og ikke minst engasjement til å skape et fellesskap som ditt barn opplever seg som en viktig del av! Det skal være godt og trygt å høre til på Dale!

PRESENTASJON/INFORMASJON

Dale barnehage består av to hus, Lille Kvernberget og Store Kvernberget. På Lille Kvernberget har i år 32 barn i aldersgruppen 1-2 år tilhold. Ved Store Kvernberget er det 58 barn i alderen 3-5 år.
Barnehagen ligger på Torvhaugan boligfelt, ved foten av Kvernberget.
Draget har 24 barn i alderen 3-5 år
Bautan har 22 barn i alderen 3-5 år
Varden har 12 barn i alderen 3-5 år
Demningen har 9 barn i alderen 1-2 år, 12 barn fra 15.12
Stormvarslet har 11 barn i alderen 1-2 år, 12 barn fra 15.12
Vollvannet brukes i år til inndeling i mindre grupper
Bjørnehula har 12 barn i alderen 1-2 år

Styrer: Grethe Kristin Ulseth Neergaard, Telefon 71 57 58 80
Grethe-kristin.Neergaard@kristiansund.kommune.no

Årsplan del 1 og 2:

I 2018 ble det utarbeidet en felles årsplan; del 1 for alle kommunale barnehager i Kristiansund kommune. Denne beskriver områder som alle barnehagene er pålagte å jobbe med og knytter disse opp mot lovverk. Ut ifra dette skal den enkelte enhet utarbeide sin årsplan; del 2, som da skal være mere spesifikk, utdypende og unik fra enhet til enhet.
Samarbeidsutvalget vedtok i 2022 forslag fra styrer om at årsplan del 2 skal gjelde for en periode på 2 år. Dette skaper en kontinuitet og er i samsvar med langsiktige læringsmål for enheten, som for eksempel deltagelsen i læringsløypa.

SAMARBEID MED FORESATTE:

Ansattes repr.	Foresattes repr.	Eiers repr/sekretær.
Ida Slatlem Vara: Inger Grete Rindal Lene Gjeldnes Vara: Gunn Elisabeth Fladseth	**Småbarn** Stine Andrea Holsbrekken-Nilsen Vara: Mats Jakobsen **Storbarn** Ida-Malene Hyllnes Vara: Andrea Slettedal	Grethe Kristin U. Neergaard

Ifølge barnehageloven skal det være et samarbeidsutvalg i hver barnehage. Det består av representanter fra foreldre, ansatte og eier. Foreldrenes representanter velges ut ifra foreldrerådet; som består av hele foreldregruppen. Barnehagens styrer er sekretær for utvalget. Samarbeidsutvalget er et formelt samarbeidsorgan og skal først og fremst ivareta samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene. Det er et *rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ* for partene som på ulike måter har et ansvar for barnehagens drift og innhold. I tillegg står foreldrerådet fritt til å velge et foreldreutvalg (FAU) om det er ønskelig. FAU kan for eksempel ta opp saker på vegne av foreldrene, gi innspill, bidra til/arrangere sosiale aktiviteter.

Samarbeid hjem – barnehage:

Barnehagen skal drives i nær forståelse og i samarbeid med barnets hjem. Foreldrene har hovedansvaret for barnets omsorg, utvikling og oppdragelse. Barnehagen skal hjelpe og støtte foreldrene i oppdragerrollen.
Vi ønsker at barnet skal bli møtt på en positiv måte når det kommer til barnehagen, ved å bli ønsket velkommen og utveksle nødvendig informasjon. Når barnet blir hentet tar vi avskjed og gir foresatte informasjon om hvordan dagen har vært.

Det er viktig at bhg får beskjed ved fravær / sykdom samme dag. Dette registrerer dere på Visma foresatt appen; mere info om dette får dere fra pedagogisk leder på avdelingen. Når det gjelder sykdom, viser vi til generelt infoskriv utdelt ved oppstart. Oppfordrer foreldrene til å bruke barnehagens samarbeidsutvalg og eventuelt foreldreutvalg til å diskutere og fremme saker som er viktige for barnehagen.

Dale barnehage tilbyr:

- Velkomstbrev
- Daglig kontakt ved henting/bringing
- Førstesamtale i løpet av barnets første barnehageuke

- Tilbud om 2 foreldresamtaler i året. Ellers ved behov og ønsker
- Foreldremøte høst/vår. Ute og inne etter avtale
- Jevnlige evalueringer; de ulike avdelingene har pr i dag ulike rutiner for form og hyppighet på evalueringer ut til foresatte.

Aktiviteter som foreldrene/familiene inviteres til å delta i:

- Foreldrekaffe
- Foreldremøte høst 2026 og vår 2027

I tillegg til at appen brukes som en informasjonskanal, kan det og være at skriftlig informasjon går ut til dere foresatte på mail. Det er derfor viktig at dere oppgir mailadresser som er korrekte og som dere sjekker jevnlig.

DAGSRYTME/VÅR HVERDAG

Tid (ca tider)	**Aktivitet**
7 - 8	Mottak
8 -8.30	Frokost avdelingsvis
9 – 11	Samling, inndeling i grupper, lek/aktivitet inne/ute
11	Måltid
11.30-13.30	Utelek for de eldste; soving/hviling for de yngste barna.
13.30 - 14	Hvilestund for de eldste barna
14 – 14.30	Fruktmåltid
14.30-16.30	Lek inne/ute, avskjed.

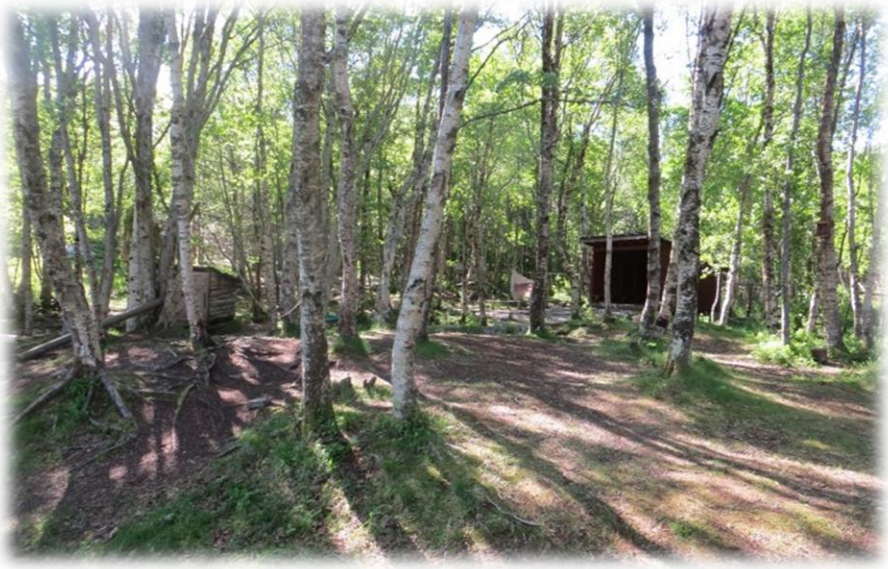
Hverdagslivet i barnehagen er preget av en kjent dagsrytme som skaper forutsigbarhet og trygghet for barna.
Planene som legges er ment som et utgangspunkt, men det er barnas ståsted, interesser og dagsform som er tellende for dagens pedagogiske valg. Dette i tråd med barns medvirkning, som årsplan del 1 sier litt mere om.

Hvilestund:
De aller fleste av småbarna sover etter lunsj. For de som ikke lengre trenger å sove, roer vi ned tempoet med lesestund eller lydbok. Storbarn har hvilestund hvor alle barna har sin egen plass med underlag og teppe. Vi har fokus på at dette skal være en mulighet til avkobling og opplading, uten så mye input og «støy».
Inndeling i grupper:
Vi møter mange ulike ønsker, interesser og behov i en barnegruppe, både i blandete og alderslike grupper. For å kunne ivareta og møte disse ulikhetene på en best mulig måte, deler vi ofte inn i mindre grupper. Det kan være at dette skjer helt automatisk ved at barna selv grupperer seg etter ulike aktiviteter, eller det kan være tilrettelagte (voksenstyrte) aktiviteter hvor personalet setter sammen gruppene. Kriterier som da

legges til grunn kan være modning/utvikling, interesse og relasjoner.

Bursdagsfeiring:
Den dagen barnet har bursdag markeres dette med flagg, bursdagssang og krone, det henges også opp bilde av jubilanten. Tidligere har vi hatt en felles markering ved slutten av måneden. Vi erfarte at for mange av barna ga det ikke mening å skulle feire dagen sin på nytt, vi velger derfor å gå bort fra dette.

Utelek:
Vi er så heldige å ha et fantastisk uteområde på Dale; en stor naturtomt som byr på muligheter og utfordringer året rundt. Hele tomta er inngjerdet og skaper trygge rammer for lek og aktivitet. Ved å bruke tid ute gis barna unike muligheter til å fremme læring på de ulike utviklingsområdene. Vi ønsker å involvere alle fagområdene som gir barna gode muligheter til allsidig vekst og utvikling.

Dette flotte uteområdet innbyr til et veldig bredt spenn av aktiviteter, året rundt! Fra off pist kjøring på ski om vinteren til sykling i heller ulendt terreng om sommeren☺ Barna stimuleres til utforskning og undring knyttet til naturens skiftninger.
I tillegg til eget uteområde, bruker vi ofte nærområdet til turer. Friområdene her på Torvhaugan er store og byr på mange muligheter! Selv om vi har mange fine turmål, er vi ikke så opptatt av om vi kommer oss dit vi hadde tenkt; det er selve prosessen med å være på tur som er det egentlige målet. Det å undre seg sammen over fugler som flyr, maur som jobber eller kanskje kjenne litt på en fin natursteins mur – felles opplevelser og utvikling på så mange områder!

FOKUSOMRÅDER GJENNOM HELE ÅRET

Læringsmiljø

Deltakelsen i Nettverk Nordmøres kompetanseløft «Læringsmiljø og inkludering» har satt et ekstra fokus på barnehagens læringsmiljø. Pr definisjon består barnehagens læringsmiljø av de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehagen; vi skal være et godt sted å *være* og *lære!*

Det å jobbe med læringsmiljøet, har omhandlet alt vårt arbeid og våre verdier. Alle deler av livet her i barnehagen har blitt belyst opp mot læringsmiljø; som for eksempel dagsrytmen, voksenrollen, barns medvirkning og inkludering. For noen år tilbake, var vi igjennom en stor satsning på realfag, hvor vi jobbet mye med å ta på oss realfagsbrillene og se mulighetene for læring gjennom hele dagen. Noe av den viktigste erfaringen dette ga oss, er hvor viktig det er å tenke helhetlig og se absolutt hele dagen og dens rutinesituasjoner som en arena for undring, erfaring og utvikling. Denne lærdommen tok vi med oss videre i arbeidet med læringsmiljøet. Vi er opptatte av at barna skal møte et fysisk miljø her i barnehagen som innbyr til at de kan ta initiativ, utforske og få nye impulser. Det er viktig for oss å møte barna der de er; det de er opptatte av skal vi også være opptatte av. Innredning og utforming av rommene våre er derfor en stadig pågående prosess.

I november 24 ble arbeidet med læringsløypa som omhandlet læringsmiljø avsluttet. I januar 2025 gikk vi inn i ei ny læringsløype; språk og skriving. Dette arbeidet har gitt oss muligheten til en grundig gjennomgang og systematisering av språkarbeidet vårt, noe vi har erfart er svært nyttig! Deltakelsen i Språk og skriv frisker opp gammel og bygger ny kompetanse, noe vi setter stor pris på. Arbeidet med læringsmiljøet blir på ingen måte

lagt på hylla; det har satt seg i ryggmargen og vil være med og danne et grunnlag for vår drift og hverdag.

Språk

Hovedmål; Stimulere barna til god språkutvikling og begrepsforståelse

«Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.» Rammeplan s. 23.

For å sikre sammenheng mellom lovverk og nasjonale og lokale planer har vi fått Språkspor; et felles dokument for skoler og barnehager i Kristiansund kommune. Dette dokumentet tydeliggjør hvordan vi skal arbeide med språk i barnehagen og videre oppover i skolen.

Barn tilegner seg språket i samspill med sine omgivelser. Både den nonverbale (kroppsspråk) og verbale kommunikasjonen er viktig for å utvikle et godt muntlig språk. Vi i Dale barnehage ønsker å gi barna en solid og god språkstimulering. Dette får vi bl.a. ved:
-lytte, observere og gi respons i samhandlinger med voksne
-gi barna rike og varierte erfaringer som er relevant for å forstå begreper
-la barna få uttrykke sine følelser, ønsker og erfaringer
-bruke språket til å løse konflikter, og skape positive relasjoner i lek og annet samvær
-oppleve kulturoverføring gjennom tekst, rim og regler (lese/samlingsstund)
-bevisst arbeid med språkkategorier og begreper. Dette arbeides det med gjennom hele året, men med mer fokus på enkelte kategorier i perioder.
-Godt rom for filosofiske samtaler med barna.

Det er viktig å møte barna på det utviklingstrinn de befinner seg og arbeide med vekst og utvikling for det enkelte barnet ut ifra dette.
Vi jobber blant annet etter Nyborg modellen; en metode som Innebærer å sette ord på/verbalisere utvalgte forskjeller og likheter erfart ut fra konkrete gjenstander. Det å språklig bevisstgjøre likhetsoppdagelsen eller generaliseringen har vist seg å ha stor betydning i det å overføre læring. Nyborg fokuserer også på presis språkbruk; 5 åringene er ikke nødvendigvis *størst* i barnehagen, men de er *eldst*. Når en voksen hjelper et barn under påkledning, spørres det ikke om barnet kan ta frem *den andre foten,* men *høyre/venstre* fot.

Sosial kompetanse/Relasjoner

Kristiansund Kommune har utarbeidet en handlingsplan mot mobbing i barnehagen, I Dale barnehage ønsker vi å forebygge mobbing ved blant annet å jobbe med vennskap og sosial kompetanse. Hva mener vi da egentlig med *sosial kompetanse*? Veldig forenklet kan vi si at det handler om balansen mellom omtanke for andre og ivaretakelse av seg selv. Så enkelt og så vanskelig! Det er viktig for oss at alle barn skal få oppleve å kjenne på den gode følelsen det er å ha noen å leke med. Ved å ha fokus på vennskap ønsker vi å oppnå at barna skal omgås hverandre på en inkluderende måte. I samlingsstunden synges det for eksempel vennskapsanger og snakkes om vennskap og om hva vi kan gjøre for å ta godt vare på hverandre. På denne måten skapes det en **vi** følelse blant barna; vi hører alle til her på barnehagen. I det daglige fremhever vi positivt samspill og adferd ved å gi ros når vi observerer gode situasjoner. Dette er viktig både for å løfte frem enkeltbarnet, men og for å bygge en felles referanse for hvordan vi skal være mot hverandre.

For å skape gode arenaer for utvikling av godt samspill, vennskap og lekekompetanse, deler vi ofte inn i mindre grupper. Som voksen er det viktig å hjelpe barn som står utenfor leken med å knekke lekekodene, det krever tilstedeværende, bevisste voksne som har god kompetanse om barns utvikling. Det betinger og voksne som har etablert gode relasjoner til barna og som dermed er i posisjon til å kunne utgjøre en forskjell.

Relasjoner utvikles i møte mellom mennesker og har stor betydning i utviklingsprosessen hos det enkelte barn. Barn lærer om sin sosiale verden gjennom relasjoner til andre mennesker; de lærer om seg selv i møte med andre barn og andre voksne. Relasjoner bygger på samhandling som skaper trygghet, tillit, opplevelse av troverdighet og tilknytning. Gode relasjoner fremmer utvikling og er en forutsetning for medvirkning og danning (Jf. Barnehageloven). Vi har et sterkt fokus på voksenrollen og den betydningen vi som voksne har både i kraft av å være rollemodeller og ansvaret vi har for å skape gode, trygge relasjoner både *mellom* barna og *til* barna.

Hånd i hånd med arbeidet med relasjoner, fokuserer vi på følelser. Vi støtter barna i det å sette ord på følelser og jobber for å styrke barnas evne til å *forstå* andres og *regulere* egne følelser. Vi ønsker å styrke deres forutsetninger for å kunne mentalisere; det vil si å se seg selv utenfra (hvordan påvirker jeg andre) og andre innenfra (hva føler hen nå).

PROGRESJON/UTVIKLING AV LEKEN

Utvikling av sosial kompetanse og utvikling av lek er en dynamisk prosess. Lekens forutsetninger og karakter endres stadig i takt med barnets generelle utvikling. Veldig forenklet kan vi dele inn lekens utvikling i 4 viktige trinn:

Egenlek: 0 – 1/2 år	**Paralellek: 1 – 2/3 år**	**Samlek: 2 – 3 år**	**Rollelek: 3 år og opp**
Barnet utforsker ut av egen interesse.	Barnet leker ved siden av andre barn, gjerne med samme aktivitet/leke. Munnen er et viktig sanseorgan.	Barnet leker sammen med andre og deler; for eksempel bygge togbane, lego, løper etter hverandre, danser.	Barnet mestrer nå å ta en annen rolle. Leken blir regissert og man må kunne innordne seg etter lekens regler.

Hvert trinn har store nyanser, vi kan for eksempel si at et barn viser gryende ferdigheter innen rollelek eller at det har knekt alle rollelekens gyldne koder.

Barn kan gå litt inn og ut av disse trinnene og kan trenge støtte og veiledning i å mestre neste trinn. Det er da viktig at personalet er tett på og kjenner barnas ulike behov og hvor de befinner seg i sin utvikling. Kanskje trenger de å øve litt på å invitere andre inn i leken eller støttes litt i det å godta at sidemannen tok den tøffeste bilen først?

OVERGANGER

Barnehage – skole:

Besøksplan; barnehage – skole:

- I november deltar skolestarterne på samlingsstund ved skolen.
- Skolestarterne skal besøke skole plana for å leke og bli kjent med skolens uteområde.
- Vi skal på SFO besøk og samtidig få se førstetrinnets klasserom.
- I juni besøker vi faddertrinnet, og faddertrinnet kommer også på besøk til oss i bhg.

Vi tar også spontanbesøk til skolens uteområde utover vårhalvåret.

Foreldremøte:
Etter høstferien hvert år vil det avholdes et foreldremøte med skolestarterne. Barnehagen vil fortelle om hvordan vi jobber med språk og skoleforberedende aktiviteter.
Skolen orienterer om hva foreldre bør legge vekt på det siste året før skolestart. Det ønskes med dette møtet å få en åpen dialog, samt bevisstgjøre foreldre på hva de kan gjøre for å fremme barns språkutvikling.
Overgangssamtaler:
Styrer og rektor på skolen har i utgangen av februar hvert år en overgangssamtale. Dette for å sikre sammenhengen og overgangen mellom barnehagen og skole. Her formidles barnets sterke sider og generelle funksjonsnivå, etter foreldrenes samtykke som innhentes på forhånd.

I barnehagen:
Barna som skal starte på skolen, trekkes på vårhalvåret jevnlig ut som en egen gruppe på tvers av avdelingene. I år er det 21 barn som er skolestartere. Vi har et sterkt fokus på å skape en god balansegang mellom å forberede til skolestart samtidig som det siste året i barnehagen har en stor egenverdi. Det handler ikke bare om å være eldst og skolestarter, men like mye om å få være akkurat den de er her og nå.

Tilvenning nye barn:

En god tilvenning i barnehagen er viktig for at barnet skal få en best mulig start i sin nye hverdag. En myk start gir et godt grunnlag for en god barnehagehverdag. Dette gjelder særskilt for de yngste barna, der barnehagen ofte er barnets første møte med et annet miljø utenfor hjemmet. Vi starter denne prosessen på våren med å invitere til besøksdager for barn og foreldre, samt at det arrangeres foreldremøte for nye foreldre. Det er store individuelle forskjeller på hvor raskt et barn venner seg til sine nye omgivelser, og der hvor enkelte barn finner seg raskt til rette vil andre barn bruke noe lengre tid. Hvor lenge skal barnet være i barnehagen? Hvor lenge skal foreldrene være til stede? Hvor mange dager er nødvendig? Vi vil sammen med dere foreldre lage en plan for hvordan akkurat **ditt** barn kan få en best mulig tilvenningsperiode. Tidligere var det nok mere vanlig at barnehager delte ut en oversikt over en fast mal for tilvenningen, dette har vi nå gått bort ifra; med bakgrunn i at ingen barn er like. Den aller første dagen er det mange nye inntrykk og vi sier derfor at det da holder med 2 timer i barnehagen, hele tiden sammen med en foresatt. Løpet videre blir så lagt i fellesskap.

Fra småbarn til storbarn:

Vi jobber mot å skape trygge, gode overganger når barn skifter avdeling. Utover vårhalvåret har vi faste besøksdager for de småbarna som skal starte på storbarn, de får først bli kjent med selve avdelingen og etter hvert også ansatte og barn. Dette er noe vi har svært god erfaring med, det bidrar til en mye tryggere overgang. Tidlig i juni 26 arrangerte vi for første gang foreldremøte for de som skulle opp på storbarn; dette ble godt tatt imot og erfaringen fra oppstarten tydet virkelig på at det bidro til å både forberede og trygge foreldrene. Dette er noe vi derfor vil fortsette med.

VURDERING AV EGET ARBEID

Personalet i Dale barnehage observerer og vurderer daglig i sitt arbeid. I tillegg til dette må en systematisk samle inn opplysninger for å reflektere over ståsted kontra hvor vi ønsker å være. Vurderingene må sees i lys av:

- Er målene realistiske?
- Hva har påvirket måloppnåelsen?
- Barn og voksnes forutsetninger?
- Arbeidsmetoder og innhold?

- Rammebetingelser?
- Observasjonsgrunnlaget

Hvordan evaluerer vi:

- Samtaler med barna
- Brukerundersøkelse
- Behovsundersøkelser
- Systematiske og usystematiske observasjoner – Alle med
- Foreldresamtaler og foreldremøter samt samarbeidsutvalgsmøter
- Refleksjonsmøter
- Månedsevalueringer/ukeslutt
- Halvårs evalueringer knyttet til årsplan

Observasjon er vårt vanligste hjelpemiddel for å få faglig innsikt i barnas trivsel og utvikling, samt se progresjon hos det enkelte barn. Det vi ønsker å oppnå med våre observasjoner er å kartlegge, eller skaffe oss en grundig forståelse av og om noe. Å arbeide med observasjon kan dyktiggjøre personalet i det daglige arbeidet og bidra til at barnehagen blir i stand til å realisere mål og utfordringer.
Barnehagen har hver sjette uke i perioden august til juni, personalmøter på kveldstid, hvor arbeidet blir fortløpende evaluert. Det gjennomføres månedlige evalueringer hvor man får fram både brukerne og personalets erfaringer. Annenhver uke gjennomfører hver avdeling refleksjonsmøter. Disse møtene er arena for faglige refleksjoner og diskusjoner.

Jevnlig dokumentasjon til foreldre:

- Gjennom planer
- Bilder og tekst som henges opp både i garderobe og ellers i barnehagen

- Månedsbrev
- Facebook (her følger vi klare retningslinjer og henter inn samtykke fra foresatte)
- Bruker dagbokfunksjonen på Visma appen

Hvordan vi konkret arbeider, blir formidlet i periodeplan for den enkelte avdeling gjennom året. Her tilpasser vi foreldrenes ønsker og innspill som blir fremmet på foreldremøter, foreldresamtaler eller via andre kanaler gjennom året. I disse planene formidles også øvrig temaarbeid og evaluering av gjennomførte opplegg. Planene våre er todelte; de vi sender ut til dere foreldre er ikke like detaljerte som de vi har som våre interne arbeidsdokument. Vi ønsker at planene skal ramme inn arbeidet vårt og vise vei, men at de ikke skal legge begrensninger for barns medvirkning. Vi har et sterkt fokus på å være lydhøre for barnas uttrykk og innspill og endrer derfor gjerne på planer om vi ser at det blir det riktige mtp barnas beste.

PROGRESJONSPLAN FOR SPRÅKARBEID:

Vi har et sterkt fokus på bruk av ASK, som står for alternativ og supplerende kommunikasjon. Vi bruker bilder/symboler som beskriver dagens ulike situasjoner og rutiner og gir da alle barn en mulighet til å gi uttrykk for sine behov, uavhengig av språklige ferdigheter. ASK brukes og til å skape forutsigbarhet, ved at vi sammen med barna hver morgen setter opp en dagtavle som viser dagens ulike rutinesituasjoner.

ALDER	ORD - BEGREP Utvikling	Hva	Hvordan
1-2 ÅR	Fra: pludrelyder, det første ordet kommer, språk og atferd kobles sammen, gi og ta-leker, herming av setningsmelodien. 2–3ordsetninger, forståelse av at hver gjenstand har navn, hva er det - spørsmål, lytting og imitasjon.	Gi barna et godt læringsmiljø som legger grunnlag for språk- og begrepslæring.	Lytte til barnet og ha toveis kommunikasjon i alle dagens ulike situasjoner. Forberede barnet på det som skal skje i løpet av dagen både muntlig og ved hjelp av dagtavle. Forklare begreper enkelt Gi korte, konkrete beskjeder og instruksjoner. -Bruke: Språk, Snakkepakken, Språksprell, Steg for steg,

			språkkofferter, enkle eventyr, billedbøker med enkel tekst, sanger knyttet til temaarbeid. I 2025 tok vi i bruk Babblarna; en gjeng med 6 ulike figurer hvor intensjonen er å støtte barns språkutvikling gjennom lek, rytme, repetisjon og samspill. -Enkle spill -Gi barna sanseinntrykk gjennom musikk, bilder, smaksopplevelser og turer i nærområdet. Dramatisering, for eksempel ved bruk av konkreter som hånddukker.
3-4 ÅR	Fra: 3-4ordsetninger, enkle tidsbestemmelser og bruk av personlig pronomen, språket mer et komm.middel. Til: at språk-mønsteret stort sett er lært, bruk av konjunksjoner, forståelse av preposisjoner. En språklig aktiv periode, preget av overdrivelser, rike språklige assosiasjoner og ordleker.	Gi barna optimalt språkmiljø og grunnlag for videre språk- og begrepslæring	Lytte til barnet og ha toveis kommunikasjon i alle dagens situasjoner. Forberede barnet på det som skal skje i løpet av dagen både muntlig og ved hjelp av dagtavle. Forklare begreper Gi korte, konkrete beskjeder og instruksjoner. -Bruke: Språklek, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter, enkle eventyr, billedbøker med enkel tekst, sanger knyttet til temaarbeid. -Enkle spill -Gi barna sanseinntrykk gjennom musikk, bilder, smaksopplevelser og turer i nærområdet

5-6 ÅR	Fra: 4-5 ord setninger, realistisk språk som fungerer som kunnskapsmiddel, språk og aktiviteter som kombineres. Til: Lengre og mer kompliserte meninger. Språket er nå et kunnskapsmiddel, økt interesse for lest og skrevet språk. **Ulike metodeverktøy vi bruker:** ASK: bildesymboler som brukes som støtte til språket Steg for steg: fokus på sosial kompetanse Snakkepakken: Innøving av begreper Språksprell: oppmerksomhet for lyd, rim og regler Språkkofferter: konkreter som støtter opp om/visualiserer det som formidles.	Gi barna et best mulig miljø og grunnlag for språk- og begrepslæring	-Ha toveis dialog, filosofiske samtaler, sette ord på følelser, forklare samlebegreper, tegning knyttet til tekst. -Gi barna erfaring med å gjenfortelle opplevelser. -Legge opp til: tekstskaping, telle til 25, mengdeforståelse opp til 10, benevne farger, former, størrelser, mønster, sortere gjenstander, tidsbegrep, preposisjoner. Snakkepakken, Språksprell, Steg for steg, språkkofferter og språkposer, lese/dramatisere eventyr. Lese bøker med illustrasjoner og lengre/mer detaljert handling. Bruke sanger med mange vers. -Få kjennskap til bruk av IKT, skrive bokstaver, tall, bruke ulike begrepsspill/regelspill. Gi barna sanseerfaringer gjennom å dra på turer til nye turmål og knytte opplevelser til mestringsopplevelser.

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE:

1-2-år	3 år	4 år	5år
Kommunikasjon språk og tekst:			
--lytte, observere og gi respons i gjensidig samhandling mellom barn/voksne **-bli kjent med bøker, sanger, bilder m. m**	-videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd - bruke sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og skape positive relasjoner	-utvikle et positivt forhold til tekst og bilde - kilde til estetiske opplevelser, samtaler, kunnskap, inspirasjon til fabulering og nyskaping	-lytte til lyder og rytme i språket. Bli fortrolig med symboler
Kropp, bevegelse mat og helse:			
-få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring **-skaffe seg gode erfaringer med varierte og allsidige utfordringer**	-videreutvikle sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk/finmotorikk, rytme og motorisk følsomhet.	-utvikle glede ved å bruke naturen til utforsking og kroppslige utfordringer -få forståelse av hvordan en bruker og tar vare på nærmiljø /naturen -utvikle forståelse for og respekt for egen helse og andres kropp	- få kunnskap om menneskekroppen og forstå betydningen av gode vaner og sunt kosthold
Kunst, kultur og kreativitet:			
-ta i bruk fantasien, kreativ tenkning og skaperglede	-styrke egen kulturelle identitet og sine personlige uttrykk	Utvikle sin følsomhet til å lytte, iaktta og utrykke seg allsidig og reflekterende over kunst, kultur og estetikk	-utvikle elementær kunnskap om virkemidler, teknikker og form for å kunne uttrykke seg estetisk i språk,

		-utvikle sin evne til å bearbeide og kommunisere sine inntrykk og gi uttrykk gjennom skapende virksomhet	musikk, sang, dans og drama -opplever at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse
Natur, miljø og teknologi:			
-oppleve naturen og undring samt rike sanseopplevelser	-oppleve glede ved å ferdes i naturen - få grunnleggende innsikt i naturen, miljøvern og samspill som skjer i naturen	-få erfaring med og kunnskap om dyr, vekster og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjon	-lære å iaktta, undre seg, eksperimentere - systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verdenen -erfare hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv
Etikk, religion og filosofi:			
-tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier- få oppleve de kristne tradisjoner og høytider	-utvikle toleranse og interesse for hverandres bakgrunn og tilhørighet -få innsikt i kristne grunnverdier og deres plass i kulturen	-få kjennskap til tradisjoner tilknyttet religion, livssyn som er representert i barnegruppen	-erfare at grunnleggende spørsmål er vesentlige - å gi ro og anledning til undring, tenkning, samtaler og fortellinger -bli kjent med etikk og filosofi som del av kultur og samfunn
Nærmiljø og samfunn:			
-bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet	-utvikle tillit til egen deltagelse i og påvirkning av fellesskapet -oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter	- bli kjent med noen historiske endringer og levesett -erfare at alle mennesker, uansett alder og	-utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett - bli kjent med at samene er Norges urbefolkning og få kjennskap til deres

		forutsetninger inngår i og bidrar til barnehagens fellesskap	kultur og hverdagsliv
Antall, rom og form:			
Erfare, utforske og leke med mønster og form	-erfare ulike typer størrelser, former og mål - kunne sortere og sammenligne	-oppleve gleder over og utforske og leke med tall og former	-erfare plassering og orientering samt utvikle evne til lokalisering -tilegne seg gode og anvendbare matematiske ferdigheter

